

GAZET'A TRANSILVANIEI.

Gazet'a esse de 2 ori: Mercuria si Sambet'a, Folia una data pe septimana, — Pretiulu: pe 1 anu 10 fl. pe 1/4 3 fl v.a. Tieri esterne 16 fl. v. a. pe unu anu séu 40 doidicori, or 3 gaibini mon. sunatória. Se prenumera la postele c. r., si pe la DD. corespondenti. — Pantru serie ad. cam 10 vorbe mari séu mici inserate se ceru 8 cr. Tac'a timbrala e 30 cr. de fiacare publicare. Fara depunerea acestui pretiu inainte nu se voru mai primi publicari.

Nr. 27.

Brasiovu, 4. Apriliu 1864.

Anulu XXVII.

MONARCHIA AUSTRIACA.

Despre impartirea politica a Transilvaniei.

In ern'a trecuta unu literatu din Ardealu imputa diurnaleloru romanesci, ca aceleasi n'au pregatitu desbaterile dietei si ca nu le-au urmaritu cu critic'a loru. *) Acelu Domnu literatu pre catu avea dreptu in ceea ce sustienea, pre atatu uita, ca se condamna si elu pre sinisi insusi, pentru-ca neci inaintea deschiderii dietei neci in decursulu aceleiasi nu 'si luase ostenel'a de a si alege vreuna din propusetiunile regesci, séu vreo notiune óresicare de ale membriloru dietei, pentru-cá nu sciinti'a si cu agerimea spiritului seu se arunce luminapreste ea si se 'i inlesnésca solutiunea.

Dela prorogarea dietei au trecutu 5 1/2 luni, delanclhiderea parlamentulu imperialu doua luni de dile. Optu propusetiuni regesci unele mai importante decatu altele pentru nefericit'a nóstra tíera isi astépta la ordine solutiunea si prefacerea in legi spre fericirea tíerii. Am intrebatu pe redactiunea acestei foi periodice, léca in periodulu de timpu aieptatu mai in susu 'iau venit articuli multi, carii se se ocupe cu discussiunea moraséu altora dintre acelea propusetiuni. Respunulu ce l'am priimitu, binevoiésca on. redactiune alu lá si publiculu. **) Totuodata am apucatu la mana si alte diurnale din Ardélu cu scopu de a gasi inaceleasi ceea ce doriám in acésta privintia. Posta de posta, numeru de numeru, m'am vediutu mai totudeaunansielatu. Tiene minte omule, imi diceam eu in mine odata si altadata, ca patriotii nostrii cei mai luminati si anume ómenii de specialitati (Fachmänner pe nemiesce) se simtu obositi — post tot exantlatos labores, — voru incepe inse mai tardiu. Nu poteam aplica presupune, neci ca ómenii despretiuescu publicitateá, neci ca dóra aru astepta cá se ésa tóte totu nunai din creerii redactiuniloru, ca si Minerv'a din a lui soie; pentru-ca a trecutu timpulu fabulósoloru minuni, candu nasdravenii facea la toti tóte. Eata inse, ca in'r'aceea deteiu preste un'a din propusetiunile regesci discutata in unulu din diurnalele transilvane, dela care

*) Dupa decidere e mai de prisosu urmarirea cu critica, ca-ce trece lesne in polemii desierte, de cari ni acru sufletulu; — inse capetele cele luminate de ce nu esira ou discussiuni pregatitóre in publicu? Ca numai acéste 'si potu avé efectulu salutaru, cum vediuramu ca avusera unele. Easa dar' legistii si cei mai afundu patrundiatori acum si faca lumina, cá se nu remana nime retacindu, ca noi nu suntemu si legislatori, apoi vighiarile si curentele diurnalistice ne ocupa timpulu fisicu intr'atata, incatu nu ne ierta a ne profunda si in studiulu ce'lu ceru si obiectele de specialitatile propusetiuniloru regie. Esa dar' toti cu specialitatile sale intru tóte, si atunci nu va cadé umbr'a cea aruncata de ómeni, cari isi placu numai sie'si cá paunulu, pe nimene, neci omisele altora nu voru cadé totu pe redactiune, cá peccatele pe tiapulu evreiloru. — Red.

**) Neci o litera afara de ceea ce publicaramu noi de aici si afara de relatiunea D. de p Nicola, ce se publica acumu in caus'a urbariala; ér' urmariri critice destule, ca post festa fiacare vre se fia sacerdos; inse ele nu voru mai vedé lumin'a publicitatii pana póte in ajunulu unei alte diete revidiutórie de cele predeoise. — Red.

astadata mai pucinu am asteptatu. Dn. H. H. isi luá ostenel'a de a tractá in „Kol. Közlöny“ propusetiunea despre nou'a impartiel'a a tierii. Acelu articulu si de altumintrea bine scrisu, ni se pare interesantu destulu, pentru-cá incai in partile sale mai esentiale se fia reproducu si in Gazeta.

Ce e dreptu, auctorulu mapecanu din cunoscutulu seu punctu de plecare, in locu de a premitte curatu, cumca impartiel'a tierii ajunse a fi obieptulu desbaterii dietale, incepe cu simpl'a observatiune, cumca s'ar' vorbi mai de multu, ca in tempulu de facia la loculu competente s'ar' pregati unu planu nou de impartirea Transilvaniei, adauge totudeodata, cumca e bine cá mai nainte de a se decide acestu obieptu, se fia discutatu si pe calea publicitatii, pentru-cá „nu cumva se se faca earasi o impartiel'a pentru interese personale, precum s'a intemplatu candu se a impartitu in cercuri, ci déca trebuie se se impartia, apoi impartiel'a se corespunda cerintieloru timpulu.“ — Dupa acestea purcede dicandu:

„Unde tíer'a este tabula rasa, unde n'ai de a respepta intru nimicu trecutulu, unde interesele nu se vatama,*) acolo se potu face si impartieli de proba; — acolo inse, unde trebuie se fi la unele cá acestea cu luare-aminte, unde ai se tieni in ochi si trecutulu, a cutriera tíer'a cu alte si alte impartieli, a impedece si conturba administratiunea publica pe mai multe luni, nu este neci mesura politica cuviintiósá.

Se nu créda nimini, cumca bun'a impartiel'a a unei tieri sta numai dintru atata, cá cineva luandu a mana cerculetiulu, lini'a si condeiulu de plumbu se se puna la o charta de ale Transilvaniei si se mi 'li impartia tíer'a dupa placu in 14 séu 18 comitate (tienuturi, districte). O impartiel'a buna trebuie se corespunda nu numai la interesulu timpulu de facia, ci totuodata si celoru viitóre, pentru-ca altumintrea acea impartiel'a ar' tiené numai de joi pana mai apoi si s'ar' face tíerii spese grele necuviintióse, eara archivele tierii s'aru arunca din nou unele preste altele, pentru-cá actele se se aléga eara si dupa tienuturi, prin care mesura aceleasi nu numai se amesteca, ci adesea se si ratacescu, séu se si perdu.

Tóte acestea s'ar' intempla fara cuventu, pentru ca dupa cativa ani s'aru renoi aceleasi incurcaturi. Regimulu de acum platesce cu totulu indesiertu multime de cortele luate de sub sistem'a absolutistica pentru deregatoriile cercuriloru pe mai multi ani; mai multe case s'au claditu, care astadi nu mai sunt de neci unu folosu. In urmarea stramutarii nu se gasesce o multime de acte, precum acésta se póte sci dela functiunarii de astadi.**)

Deci nimicu nu trebuie improvisatu, pentru-cá se nu ésa vreo caricatura.

Eu nu sustienu, cumca impartiel'a de acum a

*) Me rogu inse, care póte fi acea tíer'a, in care interesele locuitoriloru se nu se vatame prin o impartiel'a rea?

Not'a ref.

**) Noi inse scimu si unu tienutu cá acela, unde partea mai mare din actele priimate in Aprile 1861 mai diace inca totu in legaturi si teancouri n e d e s f a c u t e. Not'a ref.

Transilvaniei ar' fi buna si scopului corespundietóre. Sciu eu pré bine, ca comitate cum sunt alu Clusului si alu Turdei taie tier'a de a lungulu dela apusu spre resaritu, eara ou acest'a administratiunea se ingreuna; sciu si aceea, cumca comitatulu Albei superióre compusu din atatea insule respandite nu mai póte esista; precum si ca tienuturi constatóre din cate 3—4—5—7 milu i patrute, cu cate 19.500—19.660—11.000 séu fia si 21.300 locuitori, de care se afla anume in Sasime, fiindu atatu de mici, se administra cu spese fórte mari; mai sciu earasi, ca tienuturi séu municipii precum sunt comitatulu Dabacei, Alb'a de susu si scaunulu Ariesiului care sunt lipsite de orasie, pre lenga sistem'a birocratica din dilele nóstre nu se mai potu infintia.

De aci incolo, auctorulu mai repetendu ca ori-ce improvisatiune ar' fi fórte periculósa, isi descopere opiniunea s'a in urmatórele:

La impartirea Transilvaniei trebuie se fimu cu luare aminte:

1. Cá neci unu comitatu se nu aiba locuitori mai pucini de 100.000 si neci mai multi de 200.000.
2. Fiacare comitatu se 'si aiba mediun'a s'a firésca.
3. Pre catu se póte natiunalitatile se fia centralisate.
4. In fine, cá fiacare comitatu se aiba cate unu orasiu.

In timpulu de facia administratiunea publica a tienuturiloru Ardealului socotite unele cu altele costa pe anu cate 30 mii fiorini, prin urmare se vinu cate 30 cr. v. a. de 1 sufletu, ceea ce pre lenga darile din dilele nóstre este multu. Ei, dara administratiunea tienuturiloru mai mici de 100 mii suflete, de care avenu mai multe, vine multu mai scumpa. Asia de es. in scaunulu Ariesiului se vine cate 1 fl. de 1 sufletu, in scaunulu Segisiórei 78 cr., in scaun. Sebesiului 77 cr., in alu Orastiei 72 cr. (Fórte multu).

Comitatele inse nu se potu face neci mai mari de 200 mii suflete, pentru-ca in acelu casu adminstratiunea publica ar' deveni prea greóia.

Cu privire la punctulu alu doilea, apoi Transilvani'a isi are mediunile sale firesci nu numai de catra Bucovin'a, Moldov'a si Romani'a, ci si inlainturulu tierii.

Intr'aceea riurile Ardealului nu se potu lua de mediune firesci, din cauza ca aceleasi neci chiaru — intre unu satu si altulu nu facu mediune firesca, eara preste acésta in Ardealu valile ce se intindu pre riuri in josu, afara numai de cele din Campia, mergu mai virtosu dela amiédi spre miédia nópte. Nerespectarea acestei situatiuni topografice a fostu caus'a atatoru scaderi ale impartielii de sub sistem'a absoluta. Deci acela care s'ar' lua dupa riuri, ar' da acestei tieri o impartiéla de bajocura. Sub regimulu cadintu era si tienuturi (cercuri, Bezirk) de acelea, de unde pretorulu (Bezirksvorsteher) nu potea calatori prin cerculu seu, fara a trece si prin cerculu altuia.

La noi cu privire la impartiéla mediunele firesci sunt lantiurile de munti. Dealurile si muntii despartu in cele mai multe casuri tocma si hotarale localitatiloru unele de catra altele. Lantiuri de acelea sunt dealurile si muntii care despartu tienuturile Somesiului de ale Murasiului, ale acestuia de ale Tarnavei mici (Cicellus micu, Küküllő), precum si ale acesteia de a le Tarnavei mari, in urma ale Tarnavei mari de ale Oltului.*) (Va urmá.)

Relatiune

asupra celoru dua proiepte de lege privitóre la §§ 40, 45, 48 si 82 ai patentei urb. din 21 Iuniu 1854.

(Continuare din Nr. tr.)

In ainte de a citá respectivele decrete si articlii de lege la care trebuie se me provocu pentru constatarea adevérlui aserteloru mele, credu ca nu vá cadé in prisosintia o constatare pe catu se póte ale acelu titele de aquisitiune, care au fostu cunoscuté si incetatenite in legile patriei nóstre, cá cu atatu mai usioru se ne putemu convinge chiar' si despre posiveritatea fostulu supusu fisica si morale de care dupa lege si in fapta s'au bucuratu la aquisitiunea de bunuri imobile. — Aci inse trebuie se premitu ca condic'a legiloru patriei nóstre in aceasta privint'a, adeca cu privire la „titulus aquirendi“ n'au fostu asia de norocósa, cá se fia atatu de perfecta si exacta, cá legile altoru state, in care titele de aquisitiune se

fia suscepté si enumerate espresé, precum ó vedemu aceasta p. e. in dreptulu romanu seu in condic'a de drepturi civile cea austriaca de care ne folosimu si noi, de si n'au fostu dicu suscepté espresé si cu definitiuni abstracte, cu tóte acestea nu se póte negá, cumca ele au esistatu in fapta, si s'au desvoltatu dupa trebuintiele sociali fora de a se fi statoritu in forma positiva si indicatu in chipu de articlu de lege obligatoriu, si aceasta se vede de acolo, ca esista in condic'a legiloru patriei dispositiuni positive si articlii de lege, care se referescu la drepturi reali si le reguléza, in care se face totudeodata si inviatune la isvorulu dreptului, seu de si nu se face inviatune espresa, da stau celu pucinu intru ajutoriu apre a se puté eruá isvorulu séu titlulu dreptului, care titlu s'au statoritu prin datena. Dupa aceste legi se póte luá cu tóta positivitatea cumca originea drepturiloru reali in patria nóstra au fostu

a) seu ocupatiune (si aceasta „primeva occupatio“)

b) seu donatiune (aceasta eara séu donatiune regia, seu donatiune in sensulu de obste care s'au facutu de catra ori care ardeleanu in favorulu altuia),

c) seu prescriptiune,

d) seu ereditate (mostenire), seu in fine,

e) contractu bilaterale. —

Tóte aceste moduri de castigare infaçiosiedia totu atatea institutiuni positive de dreptu care se esprimá prin abstractulu termenulu juridicu de „titlu alu aquisitiunei“ in atatea moduri legale s'au pututu deci castigá bunuri imobile in patria nóstra prin ori cine. —

Infrandu io inse aceste titele de aquisitiune respingu totuodatata dela mine si cea mai mica umbra de imputatiune ce mi ar' puté veni de una ori de alta parte, ca io m'asi incercá se restornu adevérlu pipaitu si in acea privintia necontestaveru, cumca mare parte, da se póte dice, ca cea mai mare parte a bunuriloru imobile ale fostiloru supusi se deduce din referentie feudali, nu domniloru! ca prin o incercare cá aceea asi aparé, ca pledesu pentru spiritulu umanu a legislatiunei patriei nóstre de care acea inse pré pucinu au fostu strebatuta, ba asia ceva aru fi unu argumentu in contr'a me, dupa ce io in altu locu am aratatu arbitragiulu din legile vechi si tractarea barbara cu acea clasa de ómeni ce se vedé a fi fostu pe atunci coordenati fiintieloru irrationale; le am enumeratu numai pe neace cali legali, care au statu deschise si iobagiului si pe care elu au pututu se ajunga in stapanire de avere imobile cá ori si care altulu, si care dupa firea loru au fostu apte de a se folosi prin iobagi, ce cumca s'a si intemplatu ne dovedescu faptele si dispositiunile legei, care tractésa despre averile imobile ale iobagiloru, — deci se urmése positiunile legei, asia vedemu:

1. In corp. I. Hung. cartea I-a a D. S. Stefanu regele Ungariei.

a) art. VI. Decrevimus nostra legali potentia, ut unusquisque facultatem habeat sua dividendi, tribuendi uxori, filiis filiabusque atque parentibus sive ecclesiae, ne post eius obitum quis hoc destruere audeat.

b) Art. VII. Volumus quidem, ut sicuti caeteris facultatem dedimus dominandi suarum rerum, ita etiam res, milites, servos et quidquid ad nostram legalem dignitatem debeat permanere immobile, et a nemine quid inde rapiatur, aut subtrahatur, nec quisquam in his predictis sibi favorem acquirere audeat.

2. Andreiu II-lea regele Ungariei la anulu 1222.

c) Art. IV. Si quis serviens sine filio discesserit, quartam partem possessionis filius obtineat, de residuo sicut ipse voluerit disponat.

d) Art. XIV. Item si quis comes honorifice se juxta comitatus sui qualitatem non habuerit, vel destruxerit populos castris sui, convictus super hoc coram omni regno dignitate sua turpiter spoliatur cum restitutione ablatorum.

e) Art. XXII. Item porci nostri in silvis vel pratis servientium non pascuantur contra voluntatem eorum.

3. Decr. Trip. lui Verböczy in acarui cuprinsu se afla:

f) Part. III. art. 30 la inceputu: rusticus una et singularis persona per se existens nullumque post se haeredem et successorem legitimum relinquens super rebus suis mobilibus libere testari potest. Hereditates tamen si avitae fuerint omnino in dominum terrestrem devolvuntur; adeca, daca au fostu mosia lui avitica, si succesori legitimi n'au avutu, au mostenitu dela elu domnulu pamentescu.

g) P. III Art. 30. § 1. Si vero per semet ipsum extiterint acquisitae, in duas dividuntur partes, quarum una domino ipsi terrestri, altera vero cui testamentaliter legaverit cedet; adeca deca nu sunt avitice fora prin elu acquirate, atunci se impartu in doue parti, din care una pri-

*) Nu strica a mai aduoge aici si tienuturile dintre Samesiulu rece si Ariésiu, dintre acesta si Murasiu, din Murasiu si Streiu. Ref.

vesce pe domnulu pamentescu, ear' ceealalta pe acela, cui se voru lega prin testamentu.

h) P. III. art. 30 § 2 si autem intestatus et simul legitimo haerede destitutus, omnia ipsius bona tam mobilia quam etiam immobilia ad dominum terrestrem devolvuntur.

i) P. III. art. 30. § 3. Qui ante omnia de eisdem bonis pro exequiis et sepultura illius providere, cunctos deinde creditores suos contentos reddere et debita sua persolvere tenetur, et residuum bonorum pro se tamen tollere potest.

k) D. Trip. Part. III. Titl. 26. § 16. Haereditas et bona immobilia ipsius rustici et familiaris ignobilis.

l) Totu acolo in § 11 judecandu pre iobagiu pentru faptulu potentiae maioris dice: iobagiones vel familiares ignobiles se se judece la perderea „bonorum suorum mobilia et immobilium.“

m) Totu acolo la § 12 deca iobagiulu osenditu n'ar' voi se platésca, atunci domnulu seu e datoriu se platésca „de rebus et bonis suis propriis“ adeca din bunurile proprie a le iobagiului.

n) Totu acolo in § 8 dice: tunc idem nobilis aut alter quilibet possessionatus homo, — aci particul'a „aut“ pune in legatura pre ori cine altulu posesionatu afara de nobilu. —

o) Totu acolo in § 9 vorbindu despre casulu repetitu alu renitentiei dice, ca daca n'are avere mobila, atunci se se atinga de „juribus suis possessionariis“ sub jus possessionarium dupa legile patriei se intielegu bunuri immobile.

p) Totu acolo in § 15. Verum si quispiam illorum (se intielege ca illorum iobagionum) post promissionis et ante inpensionis judici diem et terminum, invito domino suo terrestri, palam vel occulte discederet, et aufugeret; tunc universas res et quaelibet bona, et mobilia videlicet et immobilia illius in territorio ipsius domini sui existentia, et adjacentia idem dominus liber pro se ocupare poterit.

q) Trip. P. II. art. 11. § 4 dice: omnes enim domini et nobiles, — apoi — caeteri etiam possessionati utriusque sexus homines. —

4. Decret. alu VI-lea a regelui Mathia care dice: ignobiles etiam si possessionati fuerint.

Luandu-se acum cuprinsulu premiseloru citate din legile patriei la seriósa eumpanire, resultatulu va fi duplu si anume: odata ca in citatele positiuni ale legiloru vechi fora de indoiala se cuprinde indreptatirea fostiloru iobagi, de care s'au bucuratu intru castigarea de bunuri immobile, ear' mai incolo, ca fostii iobagi s'au si folositu de acestu dreptu, ce de cumva nu s'aru fi intemplat, inse la mai multi din articlii citati ar' fi lipsitu si articlii prin aceea devenea inpractecaveri — Folositu s'au de acestu dreptu privatii, da s'au folositu mai cu séma persónele morali cá comune, pentru-cá se si castige terenu comunale spre folosulu comunu atatu in pasiuni catu si in paduri. — De acelea comune despre care cu tóta securitatea se póte pretinde, cumca pasiunea loru comunale nu se deduce din vre o referintia feudale, ci au pentru sene pe ori care din acele títule legali, cari le am enumeratu si in specie titlulu ocupatiunei prime, in care neci odata prin nimene nu s'au conturbatu; se tienu tóte comunele iobagiesci din scaunele secuiesci, si tóte acelea pe ale caroru locuitori ei pomenesce Andreiu II. Craiulu Ungariei in privilegiulu seu dela a. 1224 in art. II dicundu: Ita tamen, quod universus populus incipiens a Varos usque in Boralt, cum terra siculorum, terrae Sebus et terra Daraus unus sit populus, et sub uno iudice censeantur omnibus etc. etc. ér' in art. VIII. Praeter vero supradicta Silvam Blacorum et Bissenorum aquis usus communes exercendo cum praedictis scilicet Blacis et Bissenis eisdem contulimus, ut praefata gaudentes libertate nulli inde servire teneantur, — ear' art. XIII. silvam vero cum omnibus appendiciis suis et aquarum usus cum suis meatibus, quae ad solius regis spectant donationem, omnibus tam pauperibus quam divitibus libere concedimus exercendos. — Intre cei din urma pomeniti se renumera tóte comunele iobagesci, cari actu se afla in teritoriulu fundului regescu, unde dupa constitutiunea locale n'au ecsistatu diferintia de clase intemeliata in origine feudale, precum si acelea, care s'au tienutu de acestu teritoriu, dar' prin vicisitudenea temporiloru s'au ruptu, de care din urma soiu de comune urmandu firulu istoriei s'ar' afla mai multe, ce inse de a face nefindu asta data chiamarea mea me marginescu pre lenga esprimerea opiniunei basate pe isvóre autentice, cumca intr'adeveru sunt comune de acele rupte dela fundulu regescu, care actu sunt incorporate in comitate, si care perdiendusi libertatea avuta inca mai inainte de privilegiulu Andreanu au caditu in sclavi'a, in care le au aflu si 1848. — (Va urmá.)

Sinodulu pp. in Blasiu. Blasiu 7 Apr. 1864.

. . . Venerabilulu ordenariatu metropolitanu condusu de griega prosperarii religiose si nationali preste totu si mai alesu desvoltarea si luminarea tenerimei nóstre in scólele normali si poporali, nesundu preste totu a organisá instructiunea tenerimei dupa una metoda mai corespondiatoria tempului si impregiariloru, a formatu una comisiune scolare compusa din mai multi dintre membrii venerabilelui capitulu si din corulu profesoralu si acestei comisiuni a pusu de presiedinte pre p. o. Domnu canonicu cancelariu si secretariu metropolitanu Ioane Negrutiu, alu carui zelu pentru inaintarea bunestari a instructiunei popurarie e cunoscutu inca din activitatea s'a cá protopopu in tractulu protopopescu alu Clusului, si care totuodata e denumita si de inspectore si directore generale alu tuturoru scóleloru normali si poporali din archidiecesa, aci intielegunduse si cele din locu in Blasiu. —

Totu cu privire la prosperarea publica si precum speramu cá premergere la intreprinderi de acestu feliu mai mari din partea venerabilelui ordenariatu metropolitanu, — s'a tienutu in 7 si 8 Martie aici in Blasiu unu sinodu tractuale alu tractelor protopopesci: Blasiu si Biea, Tatarlau sub presiedinti'a susu numitului D. canonicu Ioane Negrutiu cá protopopu actuale alu tractului Blasiului si pre atunci administrátore interimale alu celui alaltu susu numitu; si in acestu sinodu pe lenga determinarea unoru statute folositorie pentru tienerea regulata a sinodeloru tractuali in totu anulu de aci in ante, pentru susutienerea si inaintarea moralitatii in popoloru si docentiloru tractuali si pentru organisarea si prosperarea materiale a besericelor si mai alesu a scóleloru poporali din tracturele protopopesci adunate in sinodu — s'au conchiusu si acceptatu si dóne suplice in numele membriloru sinodali din ambe tracturele, — cari amesuratu cerintelor presinti si disciplinei beserice primave si apostolice au fostu preoti si mireni cá reprezentanti ai comunelor besericesci, — dintre cari — suplice — una menita spre a rogá pre venerabilulu ordenariatu metropolitanu, cá se mediulóesca la regime si prin acest'a la senatulu imperiale, resolvirea adjutului motivatu de catra desu numitului D. canonicu Ioane Negrutiu in senatulu imperiale pentru preotimea romana unita; éra alta pentru convocarea catu mai curendu din partea aceluasi ven. ordenariatu a unui sinodu archidiecésanu, in care clerulu si poporul sesi compuna si respective se si mediulóesca cu poteri unite compunerea negotialoru atatu de momentóse tienutorie mai alesu de inbunetatirea starii materiale a besericelor si a scóleloru si de organisarea corespondiatoria a acestor'a, precum tóte acestea mai pe largu se vedu de alimentarea in protocolulu sinodale celu alaturu aci. (Vedi Fóci'a la Nr. viitoru).

O d o r h e i u l u s e c u i e s c u 5 Aprile. Sciutu este din foile publice, precum si din statistic'a temnitelor, cumca furturile, hotiile si chiaru omorurile in acestu tienutu nu sunt necidecum vreo raritate; o crima inse ce s'a intemplat in dilele trecute obvine ceva mai raru. Balog Károly cismariu (ciobotariu) de aici intempinandu pe trei secui din Ciucu, carii mergea la Paraid pentru sare si rogandu'i, cá se 'lu priimésca si pre elu in caru, acestia ilu si priimira. Dupa acésta Balog cá in semnu de multiamita scóse unu vasu cu vinarsu spre a ospeta pe cei trei connationali ai sei, eara acestia priimindu cu tóta placerea beura pana ce imbetati se resturnara in o parte si alt'a si adormira. Atunci Balog se apucá se puce pe confratii sei si le luá toti banisiorii cati ii avea la trupulu loru.

Secuulu inse care maná caii beuse multu mai puoinu, in catu beutur'a cea inveninata nu'i luase nici poterile neci simtirile, ci elu observá tóte miscarile lui Balog; deci indata ce ajunse la locu alergá la comand'a de gendarmi si aratá tóta intemplarea, dupa care hotiulu-ucigasiu indata si fú insgardatu si adusu in prinsórea de aici. Pe doi dintre cei trei secui mediculu ii scapá de pericolulu mortu, eara alu treilea care a beutu mai multu, se lupta cu mórtea. Acelu Balog a comisu acésta fapta criminala mai de multe ori pana acum, inae n'a esitu la lumina.

Feritive ómeni buni a bé din man'a ómeniloru necunoscuti, eara preste totu ferésca se tieranii nostrii la drumu si la terguri de a bé cu ómeni straini, séu cu ómeni cunoscuti de rei si blastamati.

Actu serbatorescu in Miramare. In 10 Apr. pe la 11^{1/2} óre intre salve de tunuri ale castelului din Miramare, ale nailoru austriace, si a fregatei franceze se semnalísá primirea corónei imperatesci mecsicane de arhiducele Austriei **F e r d i n a n d u M a c s i m i l i a n u** din man'a de-

putatiunii republicei mecsicane, care era condusa de Don Gutierrez de Estrada, care 'lu salutà cu una cuventare in limb'a franceza, si Mai. S'a noulu imperatu s'a adre-satu oatra deputatiune in limb'a spaniòla, primindu coróna oferita si apromitendu regimu constitutionalu. Mai pe largu in Nr. viitoru.

AUSTRIA inferiòra. Vien'a 11 Aprile. Telegra-me din Miramare anuntia, ca imperatulu Maccsimilianu a datu marea cruce a ord. mecsicanu quadeloupe lui Don Gutierrez si podestei din Triest, si din caus'a unoru friguri i s'a mai amenatu plecarea.

Maiestatea S'a imperatulu nostru a primitu adi intre 56 audientii si pe Esc. S'a cancelariulu aulicu Transilvanu conte N á d a s d y, care resosì sanetosu din Franci'a.

Esc. S'a D. eppu Dr. Ludovicu Haynald pornesce astadi la Ardélu.

Desfacerea dietei din Dalmati'a prin patent'a imp. din 6 Aprile, din caus'a unoru ecsese dusimanòse re-gimelui, a atrasu atentiunea multor'a la sene.

Diet'a din Galiti'a fù amenata si acum neei ca se con-chiamà oá si a Ungariei si Croatiei, la care se mai adauge acum si a Dalmatiei. — „Botsch.“ scrie, ca scene sgomotòse si intrigi de partide dusmanòse, certe, si atacuri facute regime-lui in forma cu totulu neparlamentaria si detragatóre, casiu-nara suspendarea sesiuniloru; pe lenga acest'a partid'a ultra-italiana serbà cu cea slavóna o serbatóre infratitóre cu scomotu si alarma in care se numì regimele hidra cu 1000 de capete, care trebue necontenitu se se combata; unele ecsese cá a-cestea au silitu pe regimo a desface diet'a, totusi se apromite excriérea de nóue alegeri pentru alta dieta.

Cronica esterna.

In campulu resbelului se totu tragu paralele de siantiuri oatra forturile din Düppel desiertanduse canonade si de o parte si de alt'a, si danesii esindu din fortu mai dau cate odata si peptu erou cu dusmanulu. Prusi'a mai tramite armata si baterii peste baterii si la Schleswigu. Cine scie cu ce scopu. —

Conferinti'a dela Londonu s'a amenatu pana in 20 Aprile cá si federatiunea germana se póta tramite represen-tantu. Lordulu Clarendon celu mai eespertu barbatu de statu alu Angliei in cauzele diplomatice, inca va luá parte la conferintia, acum inse primi misiune la Parisu. In 1859 inca avuse asemenea misiune, care presupune cordialitate intre An-gli'a si Franci'a. —

Garibaldi in Angli'a se póta cá pe palmi. In Sout-hamptonu fù primitu de o multime de deputatiuni din cetat-ile Angliei pecum si de emigrantii, poloni, italieni si unguri, elu fù intempinatu de princip. de Souterland si de una de-putatiune italiana si impreuna sosira pe nauea „Ripon“ la malu, unde intre vivate entusiastice ale poporului fù salutatu de maiorulu Brinton. Garibaldi cu capulu descoperitu in u-niforma simpla a legiunei italiene multumì cu tóta afabili-tatea, ér' de aci mergundu la maioru vediù stratele impodo-bite cu flori, si covóra. Elu primì si adres'a dela magistratu si in onórea lui se facu banchete. Suit'a lui e fiulu seu Me-noti si vr'o doi secretari. —

„G. C.“ descopere motivele calatoriei lui Garibaldi in Angli'a, care ar' fi, oá in intielegre cu Danimarc'a se pri-mésca actiune marina, Menoti in marea nordica si eroulu in marea adriatica in cont'a germaniloru, apoi Menoti se stra-bata ai la poloni. — Curiosu, ca refugiatii polonesi din Lom-bardi'a si Piemontu se aduna toti la Zürich si Genev'a in Helveti'a, unde se inolésa spre a se tramite la Angli'a. —

PRINCIP. UNITE ROMANE. Bucuresci 30 Martiu. Legea rurala si boierii romani. A trecntu atat'a tempu, de candu a propusu guvernulu Romaniei legea rurale spre desbatere in camera, si terminulu prelungirei sesiunei ad. 1 Aprilie e aici, fara cá camer'a se fi desbatutu macuru o iota asupr'a improprietariei tieraniloru! Amu disu-o si o mai dicemu, ca déca camer'a oligarchica nu 'si va incoróna lucrarile sesiunei acesteia cu bun'a si intielépt'a chipsuire de a asiediá bine opulu improprietarii tieraniloru, fundamentulu binelui, alu fericirei statului si alu regenerarei natiunei ro-mane pe base late si solide; atunci cu tóta lumea, care cauta cu ochii infipti la rezultatele lucrariloru camerei oligarchice si mai cu deosebire la sórtea ce astépta pe legea rurale si electorale cu constitutiunea tieriei, vomu marturisi si noi pi-

paitulu adeveru, ca totu ce au lucratu pana acumu oligarchii nu platesce o cépa degerata fara improprietarirea tieraniloru, asia dupa cum cere binele si fericirea viitoriului unei natiuni, care aspira a 'si eluptá o viétia demna de numele ce 'lu póta. Ni frica, ca oligarchi'a va dovedi — cá totu deun'a — si acuma, ca pandi'a tendintieloru ei si basea fericirei ce-lei adeverate a natiunei sunt dóue lucruri, mai multu de catu anapode, cari se elidésa un'a pe alt'a, intocma cum ne do-vedesce istori'a tristului trecutu, si a presentelui, in care din celo ce ne aducu diurnalele romane despre acésta cestiune capitale nu vedemu alta, decatu unu prognosticu la unu e-situ tristu, cu urmari si mai triste, cari voru amen-intiá in scurtu pe impetritele animi ale ciocoiloru, fiiloru masteri ai Romaniei cu stingere, déca cumva gubernulu nu si va aratata aici si forti'a ce o astépta tóta lumea, -- in casu, candu ciocoi s'ar' opune marinimósei deslegari a cestiu-nei acestei de viatia a Romaniei. —

Inse se afla o frumósa flóre de boerime in Romani'a, boierimea cea nobila si culta romana, asupra carei planésa spiritulu seclului, care credemu, ca va da dovedi tocma acum, ca ea se conduce de spiritulu de umanitate si amórea cea ne-invinsa catra viitoriulu patriei si alu natiunei romane din o-riente; ea va dovedi Europii si nóue, ca singuru incordarile impelitatiloru dusimani ai patriei, ale ciocoiloru celoru, ce nu sciu de gloria in virtute si de santiani'a in relegea umana si divina, sunt si reulu si cium'a natiunei romane, care de-struindu plana si asupra sortii tieraniloru; ér' ei s'au luptatu si se voru lupta cu generositate si marinitate, voru da cum au mai datu dovedi practice, ca 'su romani si 'si iubescu na-tiunea si solidarea fericirei ei — tocma in punctulu celu mai vi-talu si mai bine venitu de a poté documenta acésta.

Deci, fratiloru boieri romani! Déca ve e scumpa onórea si reputatiunea inaintea Europii, déca amórea patriei si a na-tiunei nu e una afectiune prefacuta in peptulu vostru, si sim-tiulu de gloria alu clementului romanu spre totu ce aspira la umanitate, la solidare si la tóte actele cele maretie de fapte si institutiuni maretie si civilizatórie, nu s'a alienatu, nu s'a bastarditu si in regiunile si cuprinsulu vostru, dati dovedi la lume, ca conduit'a vóstra e adeverat'a nobilitate a generosi-tatii acteloru Dvóstre! Déca veti da de opositiune mare cio-coiéscá, aruncatile in Tartaru planele loru, si le trageti dunga preste ele, prochiamandu pe apucate, inainte de finirea desba-teriloru, improprietarirea clacasiloru Dv., dupa proiectulu re-gimului; prochiamati in lumea larga, ca a'ti stersu in-fam'a pata de sclavu, ce se mai citește numai pe fruntea romanului tieranu, si inca in Romani'a! spre rusinea se-clului si blastemulu posteritatii! Romanii sunt marini-mosi! Lasati cá ciocoi se se semnaliséze ei singuri prin dusimani'a aratata catra viitoriulu patriei, si natiunea ve va stringe si ve va legana in senulu ei, altufeliu totu nu poteti inota in contra torentelui si perdenduve desdaunarea ve veti perde negresitu si ecsistimatiunea si reputatiunea pentru totudeuna inaintea natiunei si a universului! —

Lucru mare, ca in siedinti'a din 27 Martiu mini-strulu cultelor a depusu pe buroulu adunarei proiect-ulu de lege prin care se cere unu creditu de 31,000 lei pentru aducerea capului lui Mihaiu Vitézulu dela mo-nastirea Dealului si a se asedia la Mihaiu Voda unde se se incredintiese gardei de onóre a oscirii romane. Adunarea a luat in desbatere de urgentia si indata a-cestu proiectu de lege l'a si primitu cu 59 bile albe contr'a 4 negre din 63 de votanti. Totuodata adunarea a otaritu a se numi o comisiune de 5 membrii din se-nulu seu spre a merge la beseric'a Dealului si a adu-ce cu tóta onórea relicvi'a de mare pretiu a eroului Romaniei. —

Sesiunea se mai prelungesce pana la 1 Maiu, si Maria S'a a sanctionatu si legea comunala, si legea consilieroru generali de districte, ceea ce adunarea in 30 Martiu a primitu cu aplause. — S'a terminatu si fipsarea bugetului ministeriului be interne cu policia, telegrafe, inchisori si servitiulu sanitariu cu totu.